

UITTREKSEL UIT DE NOTULEN VAN DE GEMEENTERAAD
ZITTING VAN 28 MAART 2023

Aanwezig: Gunther De Smedt, voorzitter raad
Patrick Decat, burgemeester
Ludo Persoons, Marleen Merckaert, Ludo Van Paepegem, Kurt Penninck, schepenen
Melissa Van Eesbeek, Veerle Dero, Jo Stalpaert, Rita Paindavin, Kim Bonduelle, Rudy
Thiebaut, Gerda Persoons, Etienne Mignon, Filip Durant, Kristof Billens, Michel De
Bock, Daniel Fonteyne, Henk Goegebuer, raadsleden
Kristof Andries, algemeen directeur

Afwezig: /

Verontschuldigd: /

Goedkeuring van de principiële beslissing tot vrijwillige samenvoeging van de gemeenten Galmaarden, Gooik en Herne

Onderwerp

Na het gezamenlijk doorlopen van een bestuurskrachtanalyse is bij de gemeenten Galmaarden, Gooik en Herne de intentie ontstaan om de gemeenten vrijwillig samen te voegen. De gemeenteraad is bevoegd om zich over deze intentie uit te spreken.

Regelgeving

Het decreet over het lokaal bestuur, artikelen 40, 285-288, 330-334 en inzonderheid artikel 345

Het decreet van 16 juli 2021 houdende de versterking van de lokale democratie dat onder meer het decreet lokaal bestuur wijzigt, in het bijzonder artikel 342 tot 384 van het decreet lokaal bestuur

Het decreet van 5 juli 2002 tot vaststelling van de regels inzake de dotatie en de verdeling van het Vlaams Gemeentefonds

Het lokaal en provinciaal kiesdecreet van 8 juli 2011, in het bijzonder de artikelen 7 en 8

Het besluit van de Vlaamse Regering van 29 januari 2021 met betrekking tot de vaststelling van de voorwaarden voor de schuldovername in het kader van een vrijwillige samenvoeging van gemeenten op 1 januari 2025

De toelichtende nota aan de Vlaamse Regering bij dit uitvoeringsbesluit (VR 2021 2901 DOC. 0094/1)

De omzendbrief FB 2021/1 met betrekking tot de voorwaarden voor schuldovername bij vrijwillige samenvoeging van gemeenten die ingaan op 1 januari 2025

Het besluit van het college van burgemeester en schepenen van 28 september 2022 houdende principiële goedkeuring tot uitvoering van een intergemeentelijke bestuurskrachtmeting

Financiële impact

De samenvoeging zal door de combinatie van een schuldovername door de Vlaamse overheid, de tussenkomst van uit het Gemeentefonds, de verminderde kost van de politieke organen en de efficiëntiewinsten op diverse domeinen op middellange termijn een gunstig effect hebben op de financiële toestand van de nieuwe samengevoegde gemeente.

De financiële middelen voor de externe begeleiding van deze verdiepingfase zullen in het meerjarenplan worden voorzien na marktconsultatie.

Motivering

De bestuurskracht van kleine landelijke gemeenten staat onder druk

Met dat buikgevoel, dat reeds eerder door studies werd bevestigd, werd in de zomer van 2022 aan het burgemeestersoverleg van het Pajottenland voorgesteld om een gezamenlijke bestuurskrachtanalyse uit te voeren. Deze gemeenten hebben een vrij gelijkaardige typologie, een landelijk karakter met veel open ruimte voor landbouw en natuur. Ze kennen ook een sterke samenhang in tal van intergemeentelijke samenwerkingen. De initiële intentie van de 7 aangesloten besturen (Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal) om deze opdracht samen in de markt te plaatsen werd herleid tot een uiteindelijke deelname van 4 besturen: Galmaarden, Gooik, Herne en Pepingen. Lennik besliste een aparte bestuurskrachtanalyse uit te voeren. Roosdaal koos voor het uitvoeren van gezamenlijke bestuurskrachtanalyse met de gemeenten van de politiezone TARL. Het lokaal bestuur Bever haakte af en stapte pas later in met een aparte analyse.

De verwachtingen ten aanzien van de lokale besturen zijn de laatste jaren sterk toegenomen. Enerzijds worden, vertrekkende vanuit het versterken van de lokale autonomie en het subsidiariteitsprincipe, steeds meer bevoegdheden vanuit de Vlaamse en federale overheid gedecentraliseerd naar de lokale besturen. Anderzijds verwachten burgers terecht veilige en aantrekkelijke dorpskernen, veel en diverse mogelijkheden voor vrijetijdsbeleving, een kwaliteitsvolle (digitale) dienstverlening, snelle communicatie, een verbeterde mobiliteit, kwalitatief onderwijs, de behandeling van sociaal-maatschappelijke problemen en uitdagingen. Kortom, een klantvriendelijke, correcte, effectieve en efficiënte lokale dienstverlening op maat.

Ook het vermogen om geschikte profielen op het meest aangewezen niveau aan te trekken om onszelf duurzaam van expertise en personeelscapaciteit te voorzien is de laatste jaren en maanden sterk gedaald.

Objectivering op maat door een bestuurskrachtanalyse

In oktober 2022 ging Probis na een marktconsultatie via Poolstok aan de slag om deze algemene tendensen te objectiveren in een traject van bestuurskrachtmeting.

Een doorgedreven data-analyse, aangevuld met gesprekken en vragenlijsten afgenomen met de colleges van burgemeester en schepenen, met de managementteams en met sleutelfiguren uit de organisaties resulteerden in een individuele bestuurskrachtanalyse voor elk van de besturen (zie bijlage).

De conclusie voor Galmaarden is dat de bestuurskracht vandaag nog kan worden gegarandeerd, maar dat de druk nu reeds voelbaar aanwezig is en op lange termijn door de te verwachten stijgende opdracht niet langer stand zal houden.

Aansluitend op de individuele oefening kreeg Probis van bij aanvang de opdracht om na te gaan of schaalvergroting, hetzij door samenwerking, hetzij door fusie, op het vlak van bestuurskracht een verschil kon maken.

Schaalvergroting als oplossing

De Vlaamse Regering wil schaalvergroting ondersteunen om sterke en bestuurskrachtige lokale besturen te creëren. Dit gebeurt onder andere door samenvoegingen van gemeenten te stimuleren en te ondersteunen. De Vlaamse Regering neemt verschillende maatregelen, namelijk een tijdelijke verhoging van het aantal uitvoerende politieke mandatarissen, een schuldovername, een garantieregeling voor verschillende fondsen, een optimalisatie van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur en een ondersteunende opdracht voor de provinciegouverneurs.

Ziet het er naar uit dat schaalvergroting ook in het Pajottenland kan leiden tot krachtigere lokale besturen?

De gezamenlijke conclusie is dat de bestuurskracht uniform onder druk staat vandaag en 'morgen' nog steviger. Besturen is verder kijken dan vandaag en zich voorbereiden op morgen. Het is de wens én de verantwoordelijkheid van de lokale besturen van Galmaarden, Gooik en Herne om ook in de toekomst een daadkrachtig bestuur te zijn met een kwalitatieve dienstverlening voor de inwoners en de nodige ademruimte voor voldoende investeringsmogelijkheden.

De scenario-analyse laat blijken dat de voordelen van 'samenwerken' zoals eenvoudiger, vrijblijvender, behoud van de lokale autonomie de nadelen ervan niet uitwissen. Denken we aan de financiële structuren, het gebrek aan eenheid van aansturing, problemen met mandatering, opvolging en controle. De regio heeft een lange traditie van samenwerken (en het voordeel van veel gelijke samenwerkingsverbanden te kennen) en doet dat op tal van vlakken met succes zodat deze piste voor schaalvergroting uitgewerkt blijkt.

De eerste voorzichtige conclusie uit de bestuurskrachtanalyses is dat de 'samenvoeging' of fusie van de 3 landelijke gemeenten een hoopvoller perspectief geeft op de toekomstbestendigheid van de organisaties.

Er worden voordelen aangeduid:

- De versterking van de capaciteit
- Het versterken van de organisatiestructuur
- De eenheid van visie en aansturing
- De schaalvoordelen
- De grotere impact op samenwerkingsverbanden en hogere overheden
- De zogenaamde fusiebonus

Volgende valkuilen moeten we ernstig nemen:

- De ruimtelijke uitdagingen van een uitgestrekt grondgebied
- De complexiteit van grotere dossiers
- De burgers nabijheid blijven garanderen
- Het ontbreken van een echte kern met centrumfunctie

Hoewel de vertegenwoordigers van de gemeenten Galmaarden, Gooik en Herne op organisatorisch, emotioneel, financieel en bestuurlijk vlak principieel geloven in de potentiële meerwaarde van een fusie, blijven er nog heel wat zaken verder uit te klaren in een verdiepingsfase die nu start. De onzekerheid over de voorwaarden die de Vlaamse regering zal vastleggen voor toekomstige fusies, voornamelijk over de schaalgrootte en de schuldovername is ook een belangrijk aandachtspunt.

Voorafgaand aan een definitieve fusiebeslissing willen de besturen grondiger afstemmen over tal van thema's en consensus zoeken over een visie op het te voeren beleid en de te creëren organisatie in de toekomst. Beleidsthema's als financiën (schuld, autofinancieringsmarge, beschikbaar budgettair resultaat, fiscaliteit, retributie- en subsidiestromen,...), personeel (rechtspositie, arbeidsreglement, structuur, cultuur,...), patrimonium (inventarisatie gebouwen, geplande patrimoniumprojecten, ...), intergemeentelijke samenwerking (inventarisatie en evaluatie van de nood aan samenwerkingsstructuren en de gevolgen van eventuele uittredingen), ... zijn slechts enkele van de te verdiepen onderzoeksdomeinen.

Om dit proces in goede banen te leiden zal een beroep gedaan worden op een transitie-manager met ervaring in de begeleiding van fusies via het raamcontract van Poolstok. De nodige financiële middelen zullen door elk van de deelnemende besturen worden voorzien in het meerjarenplan.

Communicatie en participatie

Naast de transitie op zich zal het zwaartepunt van deze tweede fase liggen bij de tijdige, correcte en heldere communicatie én vooral de participatie van de burgers en het personeel. Zij moeten actief in het veranderingstraject worden betrokken. Dit voor een dergelijke complexe materie niet via een

simpele ja/nee-vraag onder de vorm van een volksraadpleging, maar via goed gedocumenteerde informatiesessies met grote ruimte voor eigen inbreng, kritische vraag en gefundeerd antwoord.

Groeien om klein te blijven

Het is duidelijk dat in onze regio een fusie slechts efficiënt kan worden gerealiseerd door de minimale deelname van de drie vermelde lokale besturen. Enkel op die manier wordt het minimale inwonersaantal om in aanmerking te komen voor een vrijwillige fusie met financiële tussenkomst van de Vlaamse overheid gehaald.

De weg die we in deze tweede onderzoeksfase samen afleggen zal uitwijzen of de schaal van de 3 lokale besturen Galmaarden, Gooik en Herne de meest ideale schaal is om de grootste efficiëntiewinst te boeken.

Het lokaal bestuur Pepingen nam ondanks de herhaalde vraag nog geen standpunt in over een principiële beslissing tot vrijwillige fusie met de gemeenten Galmaarden, Gooik en Herne. In de lokale besturen Lennik en Roosdaal is de bestuurskrachtanalyse nog lopende.

Onder meer gezien de krappe tijdspanne die rest om tot de definitieve beslissing te komen en de belangrijke stappen die nog moeten gezet worden in de verdiepingsfase (participatie- en communicatietraject opzetten, essentiële voorbereidende onderzoeken uitvoeren,...) is het niet aangewezen om op het standpunt van deze lokale besturen te blijven wachten.

Daarnaast is uit de scenario-oefening naar aanleiding van de bestuurskrachtanalyse al gebleken dat de positieve impact van de schuldovername op de budgettaire toestand sterk vermindert naarmate het gebied van de samen te voegen gemeenten wordt uitgebreid.

Tot slot bevestigt de scenario-analyse ook dat de ruimtelijke impact van een eventuele samenvoeging (grote oppervlaktes, grote afstanden, lage bevolkingsdichtheid) én de stijgende complexiteit, in evenredigheid met het aantal betrokken partners, zeer belangrijke valkuilen kunnen zijn.

De lokale besturen van Galmaarden, Gooik en Herne kiezen daarom weloverwogen voor een intensieve onderzoeks- en afstemmingsperiode mét hun raadsleden, adviesraden, personeelsleden en burgers. We gaan resoluut voor een beleid dat niet het beleid hoeft te worden van drie 'deelgemeenten', maar - passend bij de identiteit - een beleid van 12 gelijkgestemde Pajotse dorpen.

De intentie tot samenvoeging wordt gedeeld door het colleges van burgemeester en schepenen van de lokale besturen Gooik en Herne.

Besluit

Goedgekeurd met 11 stemmen voor (Patrick Decat, Ludo Persoons, Marleen Merckaert, Ludo Van Paeppegem, Kurt Penninck, Melissa Van Eesbeek, Veerle Dero, Gunther De Smedt, Jo Stalpaert, Rita Paindavin, Kim Bonduelle), 2 stemmen tegen (Daniel Fonteyne, Henk Goegebuer), 6 onthoudingen (Rudy Thiebaut, Gerda Persoons, Etienne Mignon, Filip Durant, Kristof Billens, Michel De Bock)

Artikel 1:

De gemeenteraad hecht zijn principiële goedkeuring aan een vrijwillige samenvoeging van gemeenten Galmaarden, Gooik en Herne.

Artikel 2:

De beoogde samenvoegingsdatum is 1 januari 2025.

Artikel 3:

De voorgenomen samenvoeging wordt verder onderzocht met het oog op een eventuele goedkeuring van het gezamenlijke voorstel tot samenvoeging door de gemeenteraad en indiening van dit voorstel bij de Vlaamse Regering uiterlijk op 31 december 2023.

Artikel 4:

Aan de colleges van burgemeester en schepenen van de hogervermelde lokale besturen wordt gevraagd om een voorstel van aanduiding van desgevallend een transitimanager, een algemeen directeur-coördinator en een financieel directeur-coördinator ter goedkeuring voor te leggen aan de eerstvolgende gemeenteraad.

Artikel 5:

Dit besluit heeft pas uitwerking wanneer ook de gemeenteraden van Gooik en Herne hun principiële goedkeuring aan de samenvoegingsoperatie geven.

Artikel 6:

De Vlaamse Regering wordt in kennis gesteld van deze principiële beslissing tot samenvoeging.

Namens de gemeenteraad,

De algemeen directeur
Kristof Andries

De algemeen directeur
Kristof Andries

De voorzitter raad
Gunther De Smedt

Voor eensluidend afschrift,

De burgemeester
Patrick Decat

